

П'ятитомне загальноакадемічне видання «Правова система України: історія, стан та перспективи»

ТОМ 3

ПЕРЕДМОВА

Формування основних засад громадянського суспільства і правової держави в Україні, як і в інших країнах, що вийшли з колишнього СРСР, цілком об'єктивно пов'язане з відновленням принципів «дійсного» права, вільного від ідеологічних нашарувань минулого; права, яке здатне виконати грандіозну місію в суспільних процесах – стати їх повноцінним регулятором, незалежно від того, в якій сфері складаються відповідні відносини.

Масштаби реформування цивільного права виявилися настільки значними за своїм обсягом і змістом, що ми без будь-яких перебільшень можемо говорити про фактичне створення нового правового масиву приватного права в Україні, стрижнем і серцевиною якого безумовно є право цивільне. Хронологічні рамки цього процесу співпали з закінченням ХХ – початком ХХІ століття. Підготовка нового Цивільного кодексу України, що розпочалася в 1992 році, сприяла активному розвитку цивілістичної доктрини, в центрі уваги якої опинилася людина у всьому „розмаїтті” її зв'язків із суспільством: людина – особистість, людина – творець, людина – власник...

Розробники проекту Цивільного кодексу України, група науковців, які представили фактично всі наукові школи сучасної української цивілістики, відтворили в проекті ЦКУ не тільки і не стільки своє бачення нового цивільного права, засади якого тісно пов'язані і забезпечують розвиток ринкових відносин в економіці, формування вільної особистості, активізацію цивільного обороту. Проект ЦКУ поєднав в собі найкращі риси сучасного європейського цивільного права, яке пронизане ідеями гармонізації і уніфікації.

Переважна більшість характерних для громадянського суспільства ознак притаманна Цивільному кодексу України, який покликаний забезпечити нормальне функціонування і розвиток громадянського суспільства, тобто самостійної, незалежної від держави системи

відносин між юридично вільними і рівноправними партнерами в усіх сферах життя, включаючи підприємницьку діяльність. Самостійність, незалежність, ініціативність приватних осіб можливо забезпечити лише за умови визнання природного, об'єктивного (наднормативного) характеру цивільних прав як таких, що зумовлюються життям. Саме тому майнові й немайнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності її учасників, які становлять предмет цивільно-правового регулювання й основу громадянського суспільства, мають бути врегульовані Цивільним кодексом відповідно до його основоположних принципів.

Водночас не можна не констатувати, що, на жаль, за політизованість українського суспільства на межі другого – третього тисячоліття не обійшла стороною і процес кодифікації українського законодавства.

Прийняття одночасно Верховною Радою України ЦКУ і ХКУ, введення їх в дію однією датою – з 1 січня 2004 року, без належного узгодження, перетворили Україну на своєрідний „плацдарм” для проведення небаченого досі за своїми масштабами правового експерименту.

Третій том об'єднав дослідження провідних цивілістів України, в яких розкриваються найбільш актуальні проблеми сучасного приватного (цивільного) права – невід'ємної складової національної правової системи.